

Pacjenci w badaniach

<https://pacjentwbadaniach.abm.gov.pl/pwb/aktualnosci/aktualne-wydarzenia-i-i/3103,Informacja-i-komunikacja-w-kontekście-badania-klinicznego.html>
07.05.2025, 05:28

Informacja i komunikacja w kontekście badania klinicznego

Właściwa komunikacja jest podstawą skutecznego leczenia, a także koniecznością wynikającą ze wzrostu świadomości pacjentów w zakresie ochrony zdrowia. Umożliwia ona przekazywanie pacjentom coraz większej liczby rzetelnych i bardziej szczegółowych informacji m.in. o stanie zdrowia, przebiegu choroby oraz stosowanym leczeniu. Stanowi ona istotny czynnik prawidłowego funkcjonowania placówek medycznych, a także umożliwia współpracę z innymi podmiotami leczniczymi. Co więcej, właściwa komunikacja jest konieczna nie tylko do poprawnego przekazywania informacji między personelem medycznym a pacjentami, ale także do efektywnego zaangażowania ich podczas projektowania, rekrutacji oraz realizacji badań klinicznych.

Komunikacja werbalna jest procesem porozumiewania się za pomocą słów. Komunikaty ustne umożliwiają przekazywanie informacji, zarówno jednej jak i większej liczbie osób, w sposób bezpośredni (dodatkowo wzmacniany poprzez gesty i mimikę) lub pośredni (np. podczas rozmowy telefonicznej). Komunikacja ustna stanowi szybką i łatwą, choć często niedokładną i trudną do udokumentowania formę komunikacji werbalnej. Większą dokładnością cechują się komunikaty pisemne. Ich opracowanie wiąże się jednak z dużą czasochłonnością i wyższym stopniem trudności. Dodatkową wadą tej formy przekazu jest możliwość subiektywnej interpretacji przekazywanych informacji oraz ograniczeniami w wymianie poglądów pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu.

Dotychczasowy rozwój technologii, umożliwia dostęp do tzw. elektronicznej komunikacji. Polega ona na przekazywaniu informacji za pomocą urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu. Przesyłane w ten sposób komunikaty mogą mieć charakter ustny, pisemny lub graficzny. Łatwość i skuteczność tej formy komunikacji sprawia, że staje się ona coraz bardziej popularna – nie tylko w życiu codziennym, ale również w zakresie ochrony zdrowia. Komunikacja elektroniczna z powodzeniem wykorzystywana jest w badaniach klinicznych, szczególnie tych prowadzonych w modelu wirtualnym lub zdecentralizowanym, w których coraz częściej zastępuje bezpośrednie rozmowy z pacjentami. Pomimo widocznych zalet tej formy przekazu, w dalszym ciągu konieczne jest wskazanie najskuteczniejszych narzędzi umożliwiających elektroniczną komunikację w badaniach klinicznych, mając na względzie, aby wykorzystana technologia służyła jako narzędzie ułatwiające przekazywanie informacji, a nie stanowiła dodatkową barierę w dostępie do nich.

Skuteczna komunikacja pomiędzy pacjentem i personelem medycznym jest niezbędna do budowania wzajemnego zaufania oraz zwiększenia sukcesu badania klinicznego. Co więcej, pozwala potencjalnym uczestnikom lepiej zrozumieć jaki wpływ ma ich zaangażowanie w realizację badania, czego powinni się spodziewać na każdym jego etapie oraz jakie są w stosunku do nich wymagania. Skuteczna komunikacja umożliwia także doprecyzowanie instrukcji związanych z udziałem w badaniu klinicznym, a tym samym zmniejsza ryzyko wystąpienia nieporozumień związanych m.in. z zaplanowanymi

procesami i protokołem badania.

Skuteczna komunikacja w badaniach klinicznych powinna być dwustronna (personel medyczny – pacjent) i spersonalizowana. W celu jej stosowania, personel medyczny powinien przestrzegać kilku kluczowych zasad tj.: minimalizacja używanych skomplikowanych terminów medycznych, udzielanie jasnych i konkretnych instrukcji określających oczekiwane postępowanie uczestnika badania, podkreślanie i wyróżnianie najistotniejszych informacji, a także stworzenie przyjaznej przestrzeni i informowanie pacjenta o możliwości zadawania szczegółowych pytań (np. poprzez wyznaczenie regularnych spotkań) oraz sprawdzenie czy przekazywane treści zostały przez niego dobrze zrozumiane. Bardzo ważne jest również upewnienie się, że uczestnik badania klinicznego posiada numer kontaktowy do osoby, do której może zadzwonić w każdej chwili i uzyskać odpowiedzi na pytania związane z udziałem w badaniu, a także regularne przekazywanie mu wyników badań i okazanie uznania dla jego roli w badaniu klinicznym. Z kolei, pacjent uczestniczący w projektowaniu lub realizacji badania klinicznego powinien być m.in. otwarty na zadawanie pytań i udzielanie rzetelnych odpowiedzi. Co więcej, konieczne jest też, aby zasady skutecznej komunikacji były wdrażane na każdym etapie badania klinicznego. Tylko takie podejście umożliwi w pełni wykorzystać doświadczenie i potrzeby pacjentów w badaniach klinicznych, uniknąć zbędnych kosztów i poświęconego czasu na korygowanie działań/wydatków spowodowanych niezrozumieniem zaplanowanych procesów oraz zapewnić uczestnikowi badań klinicznych poczucie docenienia i wsparcia.

Reasumując, skuteczna komunikacja jest jednym z kluczowych czynników sukcesu badania klinicznego i zależy zarówno od personelu medycznego jak i pacjenta.

Referencje:

- <https://mdgroup.com/blog/effective-communication-with-patients-throughout-decentralised-trials/> [dostęp: 03.01.2025 r., godzina 13:50]
- Czerw A., Religioni U., Matuszna A., Lesiak K., Olejnik A., Śniadała D. 2012. Zasady skutecznej komunikacji w placówkach medycznych. Hygeia Public Health, 47(3): 247-253
- Komunikacja werbalna i niewerbalna. Encyklopedia Zarządzania. https://mfiles.pl/pl/index.php/Komunikacja_verbalna_i_niewerbalna [dostęp: 17.01.2025 r., godzina 09:40]

Autorka: dr Daria Urbańska